

Β ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Β_ΘΕ 3.4 Διάλογος

Νοηματοδοτώντας 1^η Δραστηριότητα:

Ταυτότητα έργου: Γελοιογραφία ΚΑΛ (the economist, 17/1/2015) για τους θρησκευτικούς πολέμους.

Νοηματοδοτώντας 2^η Δραστηριότητα:

Μερικά ενδεικτικά πολυτροπικά κείμενα για την Τροχιά της Μάθησης:

Το χρονικό του Σχίσματος

«Στα 1054 υπήρξε ένα σοβαρό επεισόδιο. Οι Νορμανδοί πίεζαν τους Έλληνες της Βυζαντινής Ιταλίας να συμμορφωθούν με τα Λατινικά έθιμα. Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μιχαήλ Κηρουλάριος για αντεκδίκηση απαίτησε από τις Λατινικές εκκλησίες της Κωνσταντινουπόλεως να υιοθετήσουν τις Ελληνικές συνήθειες, και το 1052, όταν αυτές αρνήθηκαν, τις έκλεισε. Ίσως το μέτρο αυτό να ήταν σκληρό, αλλά σαν Πατριάρχης είχε κάθε δικαίωμα να ενεργήσει κατ' αυτόν τον τρόπο. Ο Μιχαήλ και οι υποστηρικτές του από όλες τις Λατινικές συνήθειες αποδοκίμαζαν ιδιαίτερα την χρήση των 'αζύμων', του άζυμου άρτου δηλαδή στην Ευχαριστία... Το 1053 όμως ο Κηρουλάριος έδειξε μια πιο διαλλακτική στάση και έγραψε στον Πάπα Λέοντα Θ' πως ήταν έτοιμος να αποκαταστήσει το όνομά του στα Δίπτυχα. Ανταποκρινόμενος σ' αυτήν την προσφορά, και για να διευθετήσει το επίμαχο θέμα των Ελληνικών και Λατινικών συνηθειών, ο Λέοντας έστειλε το 1054 τρεις παπικούς λεγάτους στην Κωνσταντινούπολη, αρχηγός των οποίων ήταν ο Ουμβέρτος, επίσκοπος της Silva Candida. Η επιλογή του καρδινάλιου Ουμβέρτου ήταν ανεπιτυχής, επειδή και οι δυο τους, αυτός και ο Κηρουλάριος δηλαδή, ήταν άνθρωποι με άκαμπτο και αδιάλλακτο χαρακτήρα, και η συνάντησή τους δεν

προοιωνίζε τίποτε το καλό για τους χριστιανούς. Οι λεγάτοι, όταν παρουσιάστηκαν στον Κηρουλάριο, δεν του έκαναν καλή εντύπωση. Αφού του παρέδωσαν ένα γράμμα από τον Πάπα, απομακρύνθηκαν χωρίς τους συνηθισμένους χαιρετισμούς. Το ίδιο το γράμμα, αν και υπογραμμένο από τον Λέοντα, είχε στην ουσία συνταχθεί από τον Ουμβέρτο, και το ύφος του ήταν εμφανώς εχθρικό. Μετά απ' αυτό ο Πατριάρχης αρνήθηκε να έχει οποιαδήποτε περαιτέρω επαφή με τους λεγάτους. Τελικά ο Ουμβέρτος έχασε την υπομονή του και άφησε στην Αγία Τράπεζα της Αγίας Σοφίας μια Βούλα Αφορισμού κατά του Κηρουλάριου: Μεταξύ των άλλων κακότροπων κατηγοριών σ' αυτό το έγγραφο, ο Ουμβέρτος κατηγορούσε τους Έλληνες για *παράλειψη* του Filioque από το Σύμβολο! Ο Ουμβέρτος έσπευσε να εγκαταλείψει την Κωνσταντινούπολη χωρίς να δώσει καμιά εξήγηση για την πράξη του, και επιστρέφοντας στην Ιταλία παρουσίασε το συμβάν ως μεγάλη νίκη της Ρωμαϊκής Έδρας. Ο Κηρουλάριος και η Σύνοδός του εκδικήθηκαν αναθεματίζοντας τον Ουμβέρτο (αλλά όχι και την Ρωμαϊκή Εκκλησία). Η προσπάθεια για συμφιλίωση κατέληξε σε μια κατάσταση χειρότερη από πριν.

[...] Η διαμάχη ήταν κάτι που αγνοούσαν εν πολλοίς οι απλοί χριστιανοί στην Ανατολή και στη Δύση. Το σχίσμα οριστικοποιήθηκε με τις Σταυροφορίες: αυτές έφεραν ένα νέο πνεύμα μίσους και πικρίας, και κατέβασαν ολόκληρη την υπόθεση στο επίπεδο του λαού».

Κάλλιστος Γουέαρ επ. Διοκλείας, *Ο Ορθόδοξος Δρόμος*, σελ 100-102.

Delacroix, 1840, *Η είσοδος των Σταυροφόρων στην Κωνσταντινούπολη*, Μουσείο Λούβρου.

Η Άλωση της Πόλης από τους Σταυροφόρους

«Γράφει ο Νικήτας Χωνιάτης για την Άλωση της Πόλης:

‘Κι έτσι, καθένας είχε πόνο, στα στενά θρήνος και κλάματα, στα τρίστρατα οδυρμοί, στους ναούς ολοφυρμοί, φωνές των ανδρών, κραυγές των γυναικών, απαγωγές, υποδουλώσεις, τραυματισμοί και βιασμοί σωμάτων. (..) Το ίδιο και στις πλατείες, και δεν υπήρχε μέρος ανεξερεύνητο που να δώσει άσυλο σε αυτούς. Χριστέ μου, τι θλίψη και φόβος υπήρχαν τότε στους ανθρώπους (...) Τέτοιες παρανομίες έκαναν οι στρατοί από τη Δύση εναντίον της κληρονομιάς του Χριστού, χωρίς να δείξουν σε κανένα φιλανθρωπία, αλλά γυμνώνοντάς τους όλους από χρήματα και κτήματα, από σπίτια και ρούχα. (...) και το πιο σημαντικό, αυτοί που πήραν το σταυρό στους ώμους και πολλές φορές ορκίστηκαν σε αυτόν και στα θεία λόγια ότι θα περάσουν δίχως να πειράξουν τις χώρες των Χριστιανών, χωρίς να κοιτάξουν αριστερά ή να εκκλίνουν προς τα δεξιά, αλλά θα σπλιστούν κατά των Σαρακηνών και να βιάσουν τα ξίφη τους με το αίμα τους.(...) Οι δε Σαρακηνοί δεν έκαναν έτσι, και φέρθηκαν πολύ φιλάνθρωπα και ευγενικά όταν κυρίευσαν την Ιερουσαλήμ. Γιατί ούτε πείραξαν τις γυναίκες των Λατίνων, ούτε τον κενό τάφο του Χριστού έκαναν ομαδικό τάφο,(...) και αφήνοντας όλους να φύγουν με ένα ορισμένο αριθμό χρυσών νομισμάτων και από τον καθένα έπαιρναν μερικά πράγματα αφήνοντας τα υπόλοιπα στους κατόχους τους, ακόμα κι αν αυτά ήταν σαν την άμμο. Κι έτσι φέρθηκε το γένος που μάχονταν το Χριστό [σ.σ: οι Άραβες] προς τους αλλόπιστους Λατίνους, ούτε με ξίφος ούτε με φωτιά ούτε με λιμό ούτε με διωγμούς ούτε με άλλα δεινά. Σε εμάς όμως τα προκάλεσαν αυτά τα παραπάνω οι φιλόχριστοι και ομόδοξοι [σ.σ: οι Δυτικοί της Δ΄ Σταυροφορίας], όπως είπαμε με συντομία, αν και δεν είχαμε κάνει κάποιο αδίκημα’.»

Στήβεν Ράνσιμαν, *Η ιστορία των Σταυροφοριών*.

Επιλογή από τις 95 Θέσεις του Μαρτίνου Λούθηρου

«Εν ονόματι του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, Αμήν.

5. Ο Πάπας δεν επιθυμεί ούτε είναι ικανός να συγχωρήσει οποιοσδήποτε τιμωρίες, εκτός από εκείνες που έχει επιβάλλει η δική του εξουσία ή εκείνη των εκκλησιαστικών κανόνων.

8. Οι εκκλησιαστικοί κανόνες της μετάνοιας επιβάλλονται μόνο στους ζωντανούς και, σύμφωνα με τους ίδιους τους κανόνες, τίποτε δεν μπορεί να επιβληθεί στους αποθνήσκοντες.

21. Οι ιεροκήρυκες των συγχωροχαρτιών σφάλλουν όταν λένε πως ένας άνθρωπος έχει συγχωρηθεί για κάθε ποινή και έχει σωθεί μέσω των παπικών συγχωροχαρτιών.

22. Μάλιστα, ο Πάπας δεν δίνει άφεση σε καμία ποινή στις ψυχές στο καθαρτήριο, σύμφωνα με το κανονικό δίκαιο, την οποία οι ψυχές έπρεπε να έχουν πληρώσει όσο ζούσαν.

24. Για τον λόγο αυτό, οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν εξαπατηθεί από αυτή τη γενικευμένη και εύκολα παρεχόμενη υπόσχεση για απελευθέρωση από την ποινή.

27. Κηρύσσουν μόνο ανθρώπινες διδασκαλίες όσοι λένε πως μόλις τα νομίσματα κουδουνίσουν στο χρηματοκιβώτιο, η ψυχή φεύγει από το καθατήριο.

28. Είναι βέβαιο πως μόλις τα νομίσματα κουδουνίσουν στο χρηματοκιβώτιο, ίσως αυξηθεί το κέρδος και η πλεονεξία, αλλά όταν παρεμβαίνει η εκκλησία, το αποτέλεσμα βρίσκεται αποκλειστικά και μόνο στα χέρια του Θεού.

36. Κάθε πραγματικά μετανοημένος Χριστιανός έχει δικαίωμα στην πλήρη συγχώρεση της ποινής και της ενοχής, ακόμη και χωρίς να κατέχει συγχωροχάρτι.

43. Οι Χριστιανοί πρέπει να διδαχθούν ότι όποιος δίνει στους πτωχούς ή δανείζει στους έχοντες ανάγκη, κάνει καλύτερη πράξη από όποιον αγοράζει συγχωροχάρτια.

50. Οι Χριστιανοί πρέπει να διδαχθούν ότι αν ο Πάπας γνώριζε την εξαναγκαστική απόσπαση χρημάτων την οποία επιβάλλουν οι ιεροκήρυκες που πωλούν τα συγχωροχάρτια, μάλλον θα προτιμούσε να καεί η Βασιλική του Αγ. Πέτρου παρά να οικοδομηθεί πάνω στο δέρμα, στη σάρκα και τα οστά του ποιμνίου του.

51. Οι Χριστιανοί πρέπει να διδαχθούν ότι ο Πάπας θα επιθυμούσε και θα έπρεπε να επιθυμεί να δώσει από τα δικά του χρήματα, ακόμα και αν έπρεπε να πωλήσει τη Βασιλική του Αγ. Πέτρου, σε πολλούς από τους οποίους κάποιοι γυρολόγοι αποσπούν χρήματα πωλώντας συγχωροχάρτια.

62. Ο πραγματικός θησαυρός της εκκλησίας είναι το ιερότατο ευαγγέλιο της δόξας και της χάρις του Θεού.

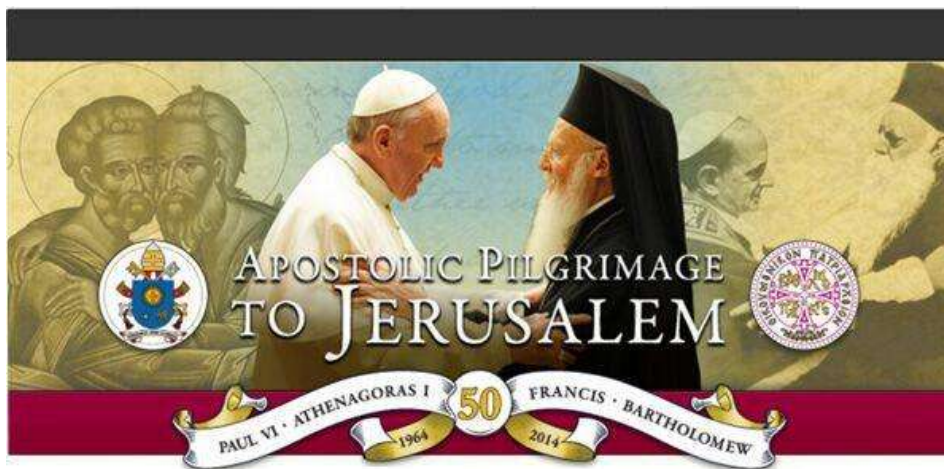
76. Αντιθέτως, λέμε ότι τα παπικά συγχωροχάρτια δεν μπορούν να αναιρέσουν ούτε την ελάχιστη από τις θανάσιμες αμαρτίες στο βαθμό που αφορά την ενοχή.

86. Επίσης, «Γιατί ο Πάπας, του οποίου ο πλούτος είναι σήμερα μεγαλύτερος από εκείνον του πλουσιότατου Κροίσου, δεν κατασκευάζει αυτήν τη Βασιλική του Αγ. Πέτρου με δικά του χρήματα και όχι με τα χρήματα των πτωχών πιστών;»

Αναλύοντας 2^η Δραστηριότητα:

Ταυτότητα έργου: 7 Δεκεμβρίου του 1965 ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας και ο Πάπας Παύλος ΣΤ' αίρουν τους αφορισμούς.

Ταυτότητα έργου: Αποστολικό Προσκύνημα στα Ιεροσόλυμα Πατριάρχου Βαρθολομαίου και Πάπα Φραγκίσκου 2014

Εφαρμόζοντας 1^η Δραστηριότητα:

Ο Άγιος Νεκτάριος για την σχέση ορθοδόξων και ετεροδόξων

«Αι δογματικά διαφοραί ως αναγόμεναι προς μόνον το κεφάλαιον της πίστεως αφιένται ελεύθερον και απρόσβλητον το της αγάπης κεφάλαιον. το δόγμα δεν καταπολεμεί την αγάπην. η δε αγάπη χαρίζεται τω δόγματι, διότι πάντα στέγει,

πάντα υπομένει. η χριστιανική αγάπη εστίν αναλλοίωτος, δι' ο ουδ' η των ετεροδόξων χωλαίνουσα πίστις δύναται ν' αλλοιώση το προς αυτούς της αγάπης συναίσθημα. Διά της αγάπης εστί λίαν πιθανόν να ελκύση προς εαυτόν (ενν. ο επίσκοπος) και την εξ εσφαλμένης περιωπής κρίνουσαν δογματικόν τι ζήτημα ετερόδοξον εκκλησίαν. Η αγάπη ουδέποτε χάριν δογματικής τινος διαφοράς πρόπον να θυσιάζεται. Παράδειγμα έστω ο Απόστολος των εθνών, όστις εξ αγάπης και προς αυτούς τους σταυρωτάς του Χριστού ήυχετο ανάθεμα είναι αυτών. Ο μη αγαπών τους ετεροδόξους επίσκοπος, ο μη και υπέρ αυτών εργαζόμενος, από ψευδούς κινείται ζήλου και εστερημένος εστίν αγάπης. διότι όπου η αγάπη, εκεί και η αλήθεια και το φως, ο δε ψευδής ζήλος και η πεπλανημένη δόξα εξελέγχονται υπό του φωτός και της αγάπης και αποκρούονται. Τα της πίστεως ζητήματα ουδ' όλως δέον εστί να μειώσι το της αγάπης συναίσθημα. Οι διδάσκαλοι του μίσους εισί μαθηταί του πονηρού, διότι εκ της αυτής πηγής δεν εξέρχεται γλυκύ και πικρόν».

Αγ. Νεκταρίου (Κεφαλά), Μητροπολίτου Πενταπόλεως, *Μάθημα Ποιμαντικής*, εκδ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1974, σ. 192

Εφαρμόζοντας 2η Δραστηριότητα:

Διήγηση από το Γεροντικό για τον καλό λόγο

«Έλεγαν για τον αββά Μακάριο τον Αιγύπτιο ότι ανέβαινε κάποτε από τη Σκήτη προς το ορός της Νιτρίας, και όταν πλησίασε στον τόπο είπε στο μαθητή του: Προχώρα εσύ λίγο.

Καθώς προχωρούσε λοιπόν ο μαθητής, συναντάει κάποιον ειδωολάτρη ιερέα να τρέχει, και του φωνάζει δυνατά:

- Ε, ε, δαίμονα! Που τρέχεις;
Οργίστηκε τότε εκείνος και με το ραβδί του τον χτύπησε δυνατά, τον καταπλήγωσε και, αφήνοντας τον μισοπεθαμένο, συνέχισε το δρόμο του. Αφού προχώρησε λίγο, τον συναντάει ο αββάς Μακάριος να τρέχει και του λέει:
- Ο Θεός μαζί σου, κουρασμένε άνθρωπε, ο Θεός μαζί σου!
Εκείνος, ευχαριστημένος μ' αυτόν το λόγο, τον πλησίασε:
- Τι καλό είδες σ' εμένα και με χαιρέτησες; του είπε.
- Σε είδα να κουράζεσαι, αποκρίθηκε ο γέροντας, χωρίς να ξέρεις ότι άδικα κουράζεσαι.
- Εγώ, του είπε εκείνος, συγκινήθηκα από το χαιρετισμό σου και κατάλαβα ότι είσαι άνθρωπος του Θεού. Κάποιος άλλος όμως άθλιος μοναχός, όταν με συνάντησε, μ' έβρισε κι εγώ τον χτύπησα θανάσιμα.
Κατάλαβε ο γέροντας ότι αυτός ήταν ο μαθητής του. Ο ειδωολάτρης ιερέας έπεσε στο μεταξύ στα πόδια του γέροντα και του έλεγε:
- Δεν θα σ' αφήσω, αν δεν με κάνεις μοναχό.

Ἦρθαν λοιπόν στον τόπο πού βρισκόταν ο μισοπεθαμένος από τα χτυπήματα μοναχός, τον σήκωσαν και τον έφεραν στην εκκλησία του όρους. Σαν είδαν οι μοναχοί τον ειδωλολάτρη ιερέα μαζί με τον αββά Μακάριο, έμειναν εμβρόντητοι. Δόξασαν τότε το Θεό και τον έκαναν μοναχό. Εξαιτίας του μάλλιστα πολλοί ειδωλολάτρες έγιναν χριστιανοί.

Έλεγε λοιπόν ο άββάς Μακάριος :

- Ο κακός λόγος και τον καλό (άνθρωπο) τον κάνει κακό· ενώ ο καλός λόγος και τον κακό (άνθρωπο) τον κάνει καλό».
- Γεροντικό

Η/εναλλακτικά

Διάλογος θρησκειών

«Είναι καιρός όλοι να αντιληφθούμε ότι πολυπολιτισμική κοινωνία σημαίνει κατά βάση πολυθρησκευτική κοινωνία. Σε αυτήν την κοινωνία ειρήνη δεν είναι δυνατόν να υπάρξει χωρίς ειρήνη μεταξύ των θρησκειών. Και ειρήνη μεταξύ των θρησκειών δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς διάλογο μεταξύ των θρησκειών.

Αφετηρία ενός τέτοιου διαλόγου οφείλει να είναι η προβολή των στοιχείων που ενώνουν τις θρησκείες, παρά εκείνων που τις χωρίζουν. Αφετηρία ενός τέτοιου διαλόγου οφείλει να είναι η προβολή των κοινών αξιών των διαφόρων θρησκειών, παρά των αντιλήψεων εκείνων περί θρησκευτικής ανωτερότητας που υπονομεύουν την ανοχή στην διαφορετικότητα.

Στόχος ενός τέτοιου διαλόγου οφείλει να είναι η ανάδειξη της ενωτικής και ειρηνοποιητικής λειτουργίας των θρησκειών. Στόχος ενός τέτοιου διαλόγου οφείλει να είναι η συναίνεση των θρησκειών σε μια ελάχιστη κοινή ηθική, χωρίς ομολογιακή νόθευση».

Πατριάρχου Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής Θεόδωρου Β΄ *Πασχάλιο Μήνυμα 2012*